

Spoštovane bralke in spoštovani bralci,

tokratna številka revije Uporabna informatika je posvečena področju jezikovnih tehnologij. Pomena jezika kot osnovnega sredstva sporazumevanja med ljudmi in temeljnega nosilca kulturne identitete verjetno ni treba posebej izpostavljati, saj se ti dve vlogi skozi zgodovino človeštva nista bistveno spreminjali. V sodobnem svetu poteka velik del sporočanja prek digitalnih medijev, ne komuniciramo le z ljudmi, ampak tudi z napravami, potreba po medkulturnem in medjezikovnem prenosu informacij pa je večja kot kadar koli prej. Jezikovne tehnologije so tako tesno prepletene z razvojem informacijskih tehnologij in pomembno vplivajo na številna področja človekovega delovanja od pisanja in branja besedil v materinem in tujih jezikih, iskanja podatkov na spletu, govornega upravljanja naprav in računalniškega prevajanja, pa vse do rudarjenja podatkov in odkrivanja novega znanja v besedilih.

Tematska številka o jezikovnih tehnologijah se časovno umešča v prelomno leto za jezikovnotehnološki razvoj v slovenskem prostoru, saj je bila julija letos sprejeta resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki zagotavljanje tehnološko podprtih jezikovnih virov in orodij umešča med najvišje prioritete, v tem okviru pa med drugim predvideva vrsto ukrepov za boljšo opremljenost slovenščine s prosto dostopnimi digitalnimi korpusi, leksikoni, slovarji in orodji za računalniško obdelavo jezika v eno- in večjezičnem kontekstu, v različnih medijih (govorni, pisni, znakovni) in za različne potrebe uporabnikov.

V tej številki objavljeni prispevki naslavljajo različne jezikovnotehnološke vidike, pri tem pa so pregledno zajeta področja jezikovnih virov, terminologije, temeljnih jezikovnih pripomočkov ter govornih in prevajalskih tehnologij. Prispevek Tomaža Erjavca se ukvarja z jezikovnotehnološko obdelavo starejših besedil, kar je pomemben vidik digitalizacije slovenske besedilne dediščine in zagotavljanja iskanja po polnih besedilih naše zgodovine. Peter Holozan se v svojem prispevku posveča samodejnemu pregledovanju in postavljanju vejic v slovenščini, hkrati pa članek daje tudi vpogled v dva glavna pristopa k modeliranju jezika, s pravili in s statističnimi metodami. Gregor Donaj s sodelavci pregledno predstavlja vire in tehnologije za razpoznavanje govorjene slovenščine, kar je ena od najbolj zahtevnih, obenem pa tudi zelo potrebnih jezikovnih aplikacij. Prispevek Špela Vintar pregledno predstavlja sodobne tehnologije za prevajanje, ki korenito spreminjajo ne le vidik večjezičnosti v informacijski družbi, ampak tudi poklicni profil prevajalcev. Strokovni prispevek Tomaža Turka in Katarine Puc pa posega v področje terminografije, in sicer avtorja opisujeta razvojno pot največjega slovenskega slovarja informatike Islovar, ki bo v kratkem zaživel v novi podobi in s sodobnejšo spletno programsko rešitvijo.

Jezikovna industrija je ena najhitreje rastočih na svetu, informacijska podpora za slovenščino pa ključni dejavnik za prepoznavnost države in kulturno, znanstveno in gospodarsko uspešnost njenih prebivalcev. V beli knjigi Slovenski jezik v digitalni dobi,¹ ki je izšla lani pod avtorstvom Simona Kreka v okviru evropskega projekta META-NET, so predstavljeni primerljivi podatki o jezikovni opremljenosti in jezikovnih tehnologijah za vseh (tedanjih) 23 uradnih evropskih jezikov in za še nekatere druge. Slovenščina se uvršča med slabše opremljene jezike, pri čemer je kakovost obstoječih virov sicer zadovoljiva, kot največjo težavo pa študija izpostavlja manjkajoče vire in orodja ter težave pri njihovem dolgoročnem vzdrževanju in distribuciji.

Ob izidu tematske Uporabne informatike si lahko zato le zaželim, da bi bile jezikovne tehnologije za slovenščino v prihodnosti vse bolj uporabne, dostopne in kakovostne, to pa bo uresničljivo le ob ustrezni razvojni politiki države in usklajenih naporih raziskovalcev, razvijalcev in uporabnikov.

*Špela Vintar,
gostujoča urednica*

¹ Bela knjiga je dostopna na <http://www.meta-net.eu/whitepapers/volumes/slovene>.